

Capitolul I

Executarea directă (în natură) a obligațiilor

Secțiunea 1. Principiul executării în natură a obligațiilor

I. Obligație de a face neexecutată de către debitor. Cererea creditorului de executare prin echivalent. Condiții

C. civ., art. 969, art. 1075, art. 1077

Obligația de a face nu are caracter alternativ, deoarece ea are un singur obiect, și anume faptul promis. De aceea, cât timp executarea în natură este posibilă, debitorul nu se poate libera decât efectuând prestația promisă. Ca atare, executarea obligației se face în natură și numai în mod subsidiar, când aceasta nu mai este posibilă, se recurge la executarea prin echivalent.

C.A. Cluj – Secția civilă, decizia nr. 1954 din 20 septembrie 2001, nepublicată

Prin sentința civilă nr. 8228/2000 a Judecătorei Cluj-Napoca, s-a respins acțiunea formulată de reclamantul K.I., împotriva pârâtului P.O., având ca obiect pretenții.

Pentru a pronunța această hotărâre, prima instanță a reținut că părțile s-au înțeles verbal ca pârâtul să efectueze o reparație capitală la autoturismul pe care reclamantul l-a moștenit după decesul mamei sale. Înțelegerea inițială a fost pentru prețul de 400.000 lei, din care pârâtul recunoaște că a primit 200.000 lei. Pârâtul a înlocuit unele piese, care nu intrau în convenția inițială, pentru care reclamantul urma să-i plătească 800.000 lei, din care doar în anul 1998 reclamantul a dat pârâtului suma de 200.000 lei.

Din depozițiile martorilor rezultă că autoturismul în litigiu era în stare avansată de degradare înainte de a fi dus la reparat, fiind tractat până la locuința pârâtului. Prin raportul de expertiză s-a stabilit starea calitativă foarte slabă a autovehiculului, care necesită o reparație capitală pentru a putea fi folosit.

Obligația de a face, respectiv de reparare a autoturismului, este susceptibilă de executarea în natură, în caz de refuz acest lucru putând fi făcut de reclamant, pe cheltuiala pârâtului. Reclamantul nu a dorit repararea autoturismului, modificându-și acțiunea în plata de despăgubiri în valoare de 30.000.000 lei, reprezentând contravaloarea autoturismului.

Întrucât, în cauză, este posibilă executarea în natură a obligației de către pârât, în temeiul art. 1074 C. civ., nu este fondată pretenția reclamantului de executare indirectă a obligației, prin echivalent bănesc.

Apelul declarat de reclamantul K.J. a fost respins, ca nefondat, de Tribunalul Cluj, prin decizia civilă nr. 755 din 3 mai 2001.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că acțiunea inițială a avut ca obiect obligarea pârâtului la efectuarea reparațiilor necesare autoturismului, precum și plata de daune morale și despăgubiri pentru staționarea autoturismului, acțiune întemeiată pe contractul intervenit între părți și urmărind executarea acestuia.

În ședința publică din 21 ianuarie 2000 reclamantul și-a modificat acțiunea, declarând că obiectul cererii îl reprezintă exclusiv plata de despăgubiri în sumă de 30.000.000 lei, constând în contravaloarea autoturismului.

Evident că, atât timp cât între părți s-a perfectat un contract, care își produce toate efectele, în acțiunea pe care a promovat-o, reclamantul se poate prevala numai de principiile răspunderii civile contractuale, nu și ale celei delictuale, potrivit art. 998 C. civ.

În calitate de creditor al obligației pârâtului de reparare a autoturismului, născută din contractul încheiat între părți, reclamantul are posibilitatea de a alege între o acțiune în executarea contractului (așa cum s-a formulat inițial, dar care a fost modificată), eventual cu plata de despăgubiri, și o acțiune în rezoluțiune, cu consecința repunerii părților în situația anterioară, ca și plata de daune-interese.

În vederea redobândirii posesiei bunului, reclamantul a avut posibilitatea de a înainta și o acțiune reală în revendicare, însă acesta nu a înțeles să ceară executarea în natură, directă a obligației asumate de către pârât, ci doar executarea indirectă, prin echivalent bănesc.

Mai arată instanța de apel că este adevărat că prin expertiză s-a stabilit degradarea excesivă a autoturismului din cauza neglijenței pârâtului, care nu a asigurat condiții normale pentru păstrarea acestuia, dar autovehiculul a fost evaluat, în starea actuală, între 10 și 20 milioane lei, putând fi repus în funcțiune în urma unor reparații corespunzătoare.

Reclamantul nu are deschisă calea executării indirecte a obligației, câtă vreme este posibilă executarea directă în natură, prin efectuarea reparațiilor și predarea autoturismului ori restituirea acestuia cu plata de daune-interese.

Referitor la prescripția extinctivă – se arată în motivarea deciziei – excepția este nefondată. Chiar dacă contractul s-a perfectat în luna aprilie 1995, iar acțiunea a fost înregistrată în decembrie 1999, cursul prescripției a fost întrerupt în condițiile art. 16 lit. a) din Decretul nr. 167/1958, prin recunoașterile făcute de către pârât în mod succesiv, în decursul anilor.

Împotriva deciziei a declarat recurs reclamantul K.J., invocând dispozițiile art. 304 pct. 9 C. proc. civ. În motivarea recursului, reclamantul susține că dispozițiile legale la care fac trimitere cele două instanțe sunt incontestabile, însă aplicarea lor în speță s-a făcut în mod eronat.

Într-adevăr, prin acțiunea introdusă inițial, a optat pentru executarea silită în natură a contractului. Ulterior, după efectuarea expertizei, a considerat că autoturismul nu mai poate fi folosit, astfel încât și-a precizat acțiunea, solicitând executarea prin echivalent bănesc. Recurentul mai susține că, atunci când executarea silită în natură a obligației de a face nu este posibilă, se aplică dispozițiile art. 1075 C. civ.

Recursul este nefondat.

Prima instanță și instanța de apel au analizat în mod judicios probele administrate, au stabilit o situație de fapt reală și au pronunțat hotărâri temeinice și legale, motivate corespunzător.

Este incontestabil că între părți s-a încheiat în luna aprilie 1995 o convenție de executare de lucrări, în temeiul căreia reclamantul a predat pârâtului autoturismul proprietatea sa, în vederea efectuării unor lucrări de vopsit, tinichigerie și izolat, pentru prețul de 400.000 lei.

Reclamantul a achitat un avans de 200.000 lei în decursul a două-trei luni, iar pârâtul a efectuat unele reparații și a înlocuit piese, pretinzând în plus plata altor sume de bani, reprezentând contravaloarea și manopera de înlocuire a pieselor vechi.

În ședința publică din 21 ianuarie 2000, reclamantul și-a modificat acțiunea care avea ca obiect obligarea pârâtului la efectuarea reparațiilor necesare autoturismului și daune morale, declarând că obiectul acțiunii îl reprezintă exclusiv plata de despăgubiri în sumă de 30.000.000 lei, reprezentând contravaloarea autoturismului.

Față de modificarea acțiunii, corect a reținut instanța de apel că, atâta timp cât între părți s-a perfectat un contract valabil, care își produce efectele, în acțiunea pe care a promovat-o, reclamantul se poate prevala numai de principiile răspunderii contractuale, nu și de cele ale răspunderii delictuale. Reclamantul nu are deschisă calea executării indirecte a obligației, câtă vreme este posibilă executarea directă, în natură, prin efectuarea reparațiilor și predarea autoturismului ori restituirea acestuia, cu daune-interese.

Într-adevăr, așa cum susține reclamantul în motivele de recurs, obligațiile de a face și de a nu face care nu sunt executate de bunăvoie ar părea – potrivit legii – că nu pot fi executate decât prin echivalent.

„Orice obligație de a face sau de a nu face se schimbă în dezdăunări în caz de neexecutare din partea debitorului” dispune art. 1075 C. civ.

O atare regulă, însă, trebuie privită prin prisma principiului general pe care-l reprezintă forța obligatorie a contractelor (art. 969 C. civ.), în virtutea căruia nu-i este permis debitorului ca prin simpla sa voință să schimbe obiectul obligației. Regula din art. 1075 C. civ. are un domeniu de aplicare limitat la obligațiile contractuale *intuitu personae*, la acele obligații a căror executare implică o contribuție personală din partea debitorului, o contribuție care nu poate fi considerată corespunzătoare decât atunci când este adusă la îndeplinire de bunăvoie, cum ar fi, de pildă, obligația de a executa o operă de artă.

De altfel, cu privire la obligațiile de a face, chiar Codul civil prevede unele dispoziții speciale, care pleacă de la premisa că, în principiu, și aceste obligații trebuie să se execute în natură.

Astfel, cu privire la obligația de a face, art. 1077 C. civ. dispune că, dacă aceasta nu a fost executată de către debitor, creditorul poate fi autorizat de către instanța judecătorească să o realizeze el, pe cheltuiala debitorului.

Prin urmare, obligația de a face nu are caracter alternativ, ea are un singur obiect, și anume faptul promis. De aceea, cât timp executarea în natură este posibilă, debitorul nu se poate libera decât efectuând prestarea promisă; executarea obligației se face deci în natură și numai în mod subsidiar, când aceasta nu este posibilă, se recurge la executarea prin echivalent.

Din raportul de expertiză tehnică efectuat în cauză de expert R.V. rezultă că autoturismul are valoare, însă necesită o reparație capitală, deci executarea obligației de către pârât se poate face în natură.

În temeiul acestor considerente, a fost respins recursul reclamantului, ca nefondat.

2. Contract de locațiune. Obligația debitorului de restituire a bunurilor. Situație în care executarea se poate face prin echivalent

C. civ., art. 1073

Debitorul trebuie să-și îndeplinească în natura sa specifică obligația de a restitui creditorului, la expirarea duratei locațiunii, bunurile mobile pe care acesta i le-a predat în temeiul convenției. Executarea prin echivalent, constând în plata unor sume de bani destinate să înlocuiască valoarea bunurilor, se poate face doar în situația în care obligația nu mai poate fi executată în natură.

*C.A. Pitești – Secția comercială,
decizia nr. 338 din 8 octombrie 1998, nepublicată*

Societatea comercială reclamantă a solicitat prin acțiune restituirea unor bunuri mobile sau, în subsidiar, plata contravalorii lor, întrucât a expirat contractul de locațiune încheiat cu societatea comercială pârâtă.

Judecătoria Drăgășani, prin sentința civilă nr. 4464 din 23 decembrie 1997, a admis acțiunea și a obligat-o pe pârâtă să plătească suma de bani reprezentând contravaloarea bunurilor.

Apelul reclamantei a fost respins prin decizia nr. 1232 din 10 aprilie 1998 a Tribunalului Vâlcea – Secția comercială și de contencios administrativ.

Recursul aceleiași reclamante, prin care a pretins restituirea în natură a bunurilor mobile predate în locație pârâtei, potrivit contractului de locațiune, este fondat.

Într-adevăr, debitorul trebuie să îndeplinească efectiv, în natura lor specifică, obligațiile ce-i revin prin contract, conform art. 1073 C. civ.

Executarea prin echivalent, constând în plata unor sume de bani destinate să înlocuiască valoarea bunurilor, se poate face când obligația nu mai poate fi executată în natură, ceea ce nu rezultă în cazul de față.

Principiul executării în natură și întocmai a obligațiilor are o importanță fundamentală în raporturile contractuale comerciale, iar instanța este ținută să se pronunțe mai întâi asupra cererii principale ce formează obiectul judecății, urmând a examina cererea subsidiară numai în măsura în care executarea obligației în natură nu ar mai fi posibilă.

3. Contract de antrepriză. Reziliere. Obligarea debitorului la daune-interese compensatorii. Inadmisibilitatea cumulării acestora cu executarea în natură a obligației

C. civ., art. 1020, art. 1021, art. 1075, art. 1077

Dacă s-a constatat culpa debitorului pentru executarea necorespunzătoare a obligației de a face, asumată prin contract, creditorul poate pretinde daune-interese compensatorii, constând în cheltuiala ocazionată cu remedierea lucrării, însă nu poate solicita, concomitent, și obligarea debitorului de a aduce la îndeplinire obligația în natură, cumului daunelor-interese compensatorii cu executarea în natură nefiind admisibil.

*Trib. București – Secția a VI-a comercială,
decizia nr. 679 din 27 iunie 2004,
în Daunele-interese în materie comercială, p. 32-34*

Prin sentința civilă nr. 9044 din 22 noiembrie 2004, Judecătoria Sectorului 1 a admis cererea principală precizată, formulată de reclamanta SC D.C. SRL, în contradictoriu cu pârâta SC B.D.T. SRL, a admis în parte cererea reconvențională, a dispus rezilierea contractului de antrepriză nr. 19/2002, a obligat-o pe pârâtă la plata sumei de 1190 euro, reprezentând despăgubiri, a respins capătul 3 al cererii reconvenționale privind autorizarea pârâtei să efectueze pe cheltuiala reclamantei lucrările de remediere.

A reținut instanța că la data de 14 noiembrie 2002, între părți a intervenit un contract de antrepriză având ca obiect executarea de către reclamantă, în beneficiul pârâtei, a unei construcții – hală service – în contract menționându-se că pârâta era obligată să pună la dispoziția reclamantei materiale necesare construcției, reclamanta era obligată să execute lucrări de calitate, să nu permită existența viciilor de calitate și ascunse, să suporte costul refacerii lucrărilor de execuție, să respecte proiectul.

Lucrările efectuate de către reclamantă au fost necorespunzătoare, constatându-se vicii aparente, conform notei de șantier nr. M/001 din 6 iunie 2003 și a adresei nr. 38 din 10 iulie 2003, dar aceasta a refuzat reluarea lucrărilor în scopul finalizării acestora și al remedierii viciilor constatate, motiv pentru care la data de 11 iulie 2003, pârâta a notificat intenția de reziliere a contractului.

Instanța a înlăturat apărările reclamantei în sensul că nu a putut remedia defecțiunile ca urmare a faptului că pârâta nu i-a pus la dispoziție materialele de construcție necesare, dat fiind natura acestor vicii, din descrierea cărora rezultă că s-au datorat culpei reclamantei.

Din moment ce pârâta și-a îndeplinit obligația de a pune la dispoziția reclamantei materialele necesare, dar aceasta le-a întrebuințat necorespunzător, aceasta din urmă era obligată să procedeze la înlocuirea acestora și la remedierea lucrărilor.

La 17 iulie 2003, părțile au încheiat un proces-verbal de recepție în care s-a menționat obligația reclamantei de a remedia viciile constatate. Cum reclamanta nu și-a îndeplinit obligația, având în vedere gravitatea viciilor, pârâta a încheiat cu SC T. SRL contractul de prestări servicii nr. 12/2003, având ca obiect remedierea lucrărilor executate necorespunzător.

Constatând culpa reclamantei în neexecutarea contractului de antrepriză, în temeiul art. 1020 C. civ., s-a dispus rezilierea contractului. De asemenea, constatând culpa reclamantei în neexecutarea obligațiilor contractuale și pentru repararea prejudiciului suferit de pârâtă, a fost admisă cererea de obligare a reclamantei la plata daunelor-interese constând în prețul contractului de prestări servicii încheiat de pârâtă cu SC T. SRL.

Instanța a apreciat ca neîntemeiat capătul de cerere reconvențională privind autorizarea pârâtei să efectueze pe cheltuiala reclamantei lucrările de remediere, având în vedere dispozițiile art. 1077 C. civ., care se referă la situația existenței unei obligații de a face. Or, contractul de antrepriză fiind reziliat, în prezent nu mai există niciun

temei juridic pentru obligarea uneia din părți la îndeplinirea obligațiilor contractuale, sancționarea reclamantei realizându-se prin plata daunelor-interese.

Împotriva hotărârii a declarat recurs pârâta, care a criticat soluția instanței de respingere a capătului 3 al cererii reconvenționale, recurs apreciat ca nefondat pentru cele ce vor fi arătate.

A reținut instanța de control judiciar că reclamanta-pârâtă a fost obligată la plata daunelor-interese constând în prețul contractului de prestări servicii încheiat cu SC T. SRL, respectiv 2000 euro, pentru repararea prejudiciului suferit de recurentă, acest contract având ca obiect remedierea lucrărilor executate necorespunzător de către reclamantă.

Prejudiciul suferit de recurentă a fost acoperit prin obligarea la plata daunelor-interese, în speță nefiind aplicabile dispozițiile art. 1077 C. civ., întrucât lucrările de remediere s-au executat, iar din probele administrate nu au rezultat alte prejudicii.

4. Obligație de întreținere. Imposibilitatea executării în natură. Transformare în bani. Condiții

C. civ., art. 1075

Debitorul obligației de întreținere nu poate înlocui, în mod unilateral, prestația în natură cu plata periodică a unei sume de bani și nu poate pretinde că, în acest fel, și-a îndeplinit obligația de întreținere asumată prin contract. Transformarea în bani a obligației de întreținere reprezintă o excepție de la regula executării în natură a obligațiilor și trebuie să aibă la bază fie acordul părților, fie hotărârea instanței de judecată.

*C.A. Iași, decizia civilă nr. 165
din 26 ianuarie 2000, în C.P.J.C.C.A. Iași 2000*

Depunerea de către recurenți, în cursul judecării cauzei în fond, a unor mandate postale refuzate de intimată, nu poate echivala cu o executare a obligației contractuale de întreținere.

Prestația de întreținere se execută în natură. Recurenții nu puteau schimba obiectul obligației de executat, în lipsa acordului părților,